

فرهنگ تاریخ بیهقی

«تاریخ تمام‌نمای دوره غزنویان»

پژوهشی در واژگان، افعال و امثال، اصطلاحات درگاهی و دیوانی،
اعلام تاریخی و جغرافیایی، لغات و ترکیبات، آیات و احادیث،
امثال و حکم، همراه با حوادث زمان نویسنده و
نقشه‌های جغرافیای تاریخی

پژوهش و نگارش

دکتر سید احمد حسینی کازرونی

حسینی کازرونی، احمد، ۱۳۲۰ -

فرهنگ تاریخ بیهقی "تاریخ تمام نمای دوره غزنویان": پژوهشی در
واژگان، افعال و امثال، اصطلاحات درگاهی و دیوانی، اعلام تاریخی و
جغرافیایی، لغات و ترکیبات، امثال و حکم، همراه با حوادث زمان
نویسنده و نقشه‌های جغرافیای تاریخی / پژوهش و نگارش احمد
حسینی کازرونی. - تهران: زوآر، ۱۳۸۴.

سی و دو، ۸۰۴ ص.؛ مصور، نقشه.

ISBN: 964-401-231-3

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

۱. بیهقی، محمدبن حسین، ۳۸۵ - ۴۷۰ ق. - واژگان، ۲. بیهقی،
محمدبن حسین، ۳۸۵ - ۴۷۰ ق. تاریخ بیهقی - مسائل ادبی، ۳. بیهقی،
محمدبن حسین، ۳۸۵ - ۴۷۰ ق. تاریخ بیهقی - نامه‌ها، ۴. نشر
فارسی - قرن ۵ ق. - تاریخ و نقد، الف. بیهقی، محمدبن حسین، ۳۸۵
- ۴۷۰ ق. تاریخ بیهقی، برگزیده، ب. عنوان، ج. عنوان: تاریخ بیهقی.
برگزیده.

۹۵۵/۰۵۱۳

DSR ۷۹۱ / پ ۹

۸۴-۱۱۴۲۲ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات زوآر

- فرهنگ تاریخ بیهقی □
- تاریخ تمام‌نمای دوره غزنویان □
- دکتر سید احمد حسینی کازرونی □
- نوبت چاپ / اول ۱۳۸۴ □
- شمارگان / ۲۲۰۰ نسخه □
- حروفچینی و آماده‌سازی چاپ / شرکت قلم □
- چاپ / جباری □
- صحافی / بهروز □
- شابک / ۳-۲۳۱-۴۰۱-۹۶۴ □

فهرست مطالب

۱	پیش‌گفتار
۵	یادداشتی بر کتاب اعلام تاریخ بیهقی
۸	بندهایی از تاریخ بیهقی
۹	مقدمه
۱۳	بخش نخست:
۱۳	نگاهی مختصر به نشر فارسی در سده‌های چهارم و پنجم هجری
۱۶	اوضاع اجتماعی و سیاسی ایران در این عصر
۲۰	بیهقی و تاریخش
۲۲	قدرت نویسندگی بیهقی
۲۲	سبک و ویژگی‌های بیهقی
۲۳	شرح ویژگی‌های تاریخ بیهقی
۲۸	لغات، افعال، امثال و اصطلاحات فارسی
۳۴	استعمال لغات تازی
۳۵	نمونه نشر ابونصر بن مشکان
۳۸	ابوالفضل محمد بن الحسین البیهقی
۴۲	تاریخ مسعودی
۴۹	جغرافیای تاریخی بیهقی
۵۲	سیمای مسعود غزنوی در تاریخ بیهقی
۵۷	بیهقی‌نامه‌ها
۵۷	نظریه‌هایی چند پیرامون بیهقی و تاریخش

۶۹	بخش دوم.....
۶۹	اصطلاحات درگاهی، کشوری و لشکری و ویژگی‌های طبقاتی آنها در دوره غزنوی.....
۷۰	۱- اصطلاحات درگاهی (دیوانی).....
۷۳	اصطلاحات متفرقه دیوانی:.....
۷۶	۲- دیوان وزارت:.....
۷۸	۳- دیوان استیفا:.....
۸۱	۴- دیوان رسالت:.....
۸۲	اصطلاحات متفرقه دیوان رسالت:.....
۸۳	نکاتی دیگر درباره دیوان رسالت و کسانی که تصدی آن را بر عهده داشته‌اند:.....
۸۳	۵- دیوان اشراف:.....
۸۴	۶- دیوان عرض:.....
۸۶	نام برخی از ادوات جنگی معمول در دوره غزنوی:.....
۸۸	اصطلاحات مربوط به سازمان‌های انتظامی (احتساب و حرس):.....
۸۹	۷- دیوان برید:.....
۹۰	۸- دیوان قضا:.....
۹۰	۹- دیوان وکالت:.....
۹۱	اصطلاحات درگاهی مربوط به این دیوان (در ارتباط با تاریخ بیهقی).....
۹۱	۱۰- دیوان‌های اوقاف، صدقه و نفقه:.....
۹۲	توضیحاتی درباره اصطلاحات اداری و دیوانی در تاریخ بیهقی.....
۱۰۱	بخش سوم.....
۱۰۱	پژوهشی در واژگان تاریخ بیهقی.....
۱۰۳	الف: واژگان نسبتاً فراموش شده (مُرده).....
۱۱۱	ب: «واژگان نیمه فراموش» (نیمه مُرده).....
۱۱۴	ج: «دگرگونی‌های آوایی».....
۱۱۴	۱- تبدیل واکدای به واکده دیگر.....
۱۱۴	۲- ادغام همخوان‌ها.....
۱۱۴	۳- کاهش همخوان‌ها.....
۱۱۵	د: دگرگونی‌های معنایی.....

۱۱۷	واژه‌های مرکب	۱۱۷
۱۲۰	معانی برخی از اصطلاحات صنفی و طبقاتی، لقب‌ها و عنوان‌ها در تاریخ بیهقی	۱۲۰
۱۳۳	معانی برخی از الفاظ و لغات رایج دیگر در تاریخ بیهقی	۱۳۳
۱۳۳	الفاظ پشتو	۱۳۳
۱۳۴	ترک و تازی‌ک در عصر بیهقی	۱۳۴
۱۳۹	تگین در تاریخ بیهقی: (ت)، تکین	۱۳۹
۱۴۱	حاجب	۱۴۱
۱۴۳	لغات ترکی در تاریخ بیهقی	۱۴۳
۱۴۵	کوتوال	۱۴۵
۱۴۶	لغات ترکی، مغولی و چینی در تاریخ بیهقی	۱۴۶
۱۴۸	لغات چینی در تاریخ بیهقی!	۱۴۸
۱۴۸	لغات مغولی در تاریخ بیهقی	۱۴۸
۱۵۰	معانی برخی از نام‌های ترکی	۱۵۰
۱۶۰	مهاجرت ترکان غز به ایران	۱۶۰
۱۶۲	واژه‌ها و ترکیبات دشوار	۱۶۲
۱۸۸	فهرست آیات قرآن	۱۸۸
۱۹۲	فهرست احادیث	۱۹۲
۱۹۵	بخش چهارم	۱۹۵
۱۹۵	فرهنگ اعلام تاریخی و جغرافیایی تاریخ بیهقی	۱۹۵
۲۰۱	۷- آزر	۲۰۱
۲۰۲	۸- آسفتگین	۱۹۷
۲۰۳	۹- آغاجی	۱۹۷
۲۰۳	۱۰- آل بزمک	۱۹۹
۲۰۴	۱۱- آل بویه	۱۹۹
۲۰۵	۱۲- آل بیکانیان	۱۹۹
۲۰۵	۱۳- آلتوتاش	۲۰۰
۱- آب بزرگ	۱۹۷	۱
۲- آب پنج	۱۹۷	۲
۳- آب چند راهه	۱۹۹	۳
۴- آب کنگ	۱۹۹	۴
۵- آدم	۱۹۹	۵
۶- آزه‌ن	۲۰۰	۶

- ۱۴- آلتوتاشیان ۲۰۸
- ۱۵- آلتون تگین ۲۰۸
- ۱۶- آلتی سکمان ۲۰۸
- ۱۷- آل رسول ۲۰۸
- ۱۸- آل زبیر ۲۰۸
- ۱۹- آل سامان ۲۰۹
- ۲۰- آل عباس ۲۱۰
- ۲۱- آمل ۲۱۰
- ۲۲- آملیان ۲۱۱
- ۲۳- آموی ۲۱۲
- ۲۴- آمو دریا ۲۱۲
- ۲۵- آمویه ۲۱۲
- ۲۶- آموی ۲۱۳
- ۲۷- آموی (خدمتکار امیر یوسف) ۲۱۳
- ۲۸- آیتگین شرایدار ۲۱۳
- ۲۹- ارتکین ۲۱۵
- ۳۰- اباقیسی ۲۱۵
- ۳۱- ابراهیم (ایلگ ماضی) ۲۱۵
- ۳۲- ابراهیم بیهقی (دبیر) ۲۱۷
- ۳۳- ابراهیم (سلطان ابوالمظفر) ۲۱۷
- ۳۴- ابراهیم غزنوی ۲۱۸
- ۳۵- ابراهیم (عموی مأمون) ۲۱۸
- ۳۶- ابراهیم المبارک ۲۱۹
- ۳۷- ابراهیم پنال ۲۱۹
- ۳۸- ابلیس ۲۲۰
- ۳۹- ابن الانباری ۲۲۱
- ۴۰- ابن السّمّاک. ابن سّمّاک، پسر سّمّاک .. ۲۲۱
- ۴۱- ابن بقیة الوزير ۲۲۲
- ۴۲- ابن عبدالعزیز عمری - ابن عبدالعزیز ۲۲۲
- ۴۳- ابن مقفّع ۲۲۲
- ۴۴- ابواحمد. (نگاه کنید به جعفر برمکی) ... ۲۲۴
- ۴۵- ابواحمد - امیر محمد بن محمود بن سبکتگین ۲۲۴
- ۴۶- ابوالحارث فریفون ۲۲۶
- ۴۷- ابوالحسن خلف ۲۲۷
- ۴۸- ابوالحسن عقیلی. (بوالحسن عقیلی) ... ۲۲۷
- ۴۹- ابوالحسن علی. (سیف الدوله) ۲۲۸
- ۵۰- ابوالحسن علی بن احمد بن ابی طاهر ... ۲۲۸
- ۵۱- ابوالحسن علی بن الفرات ۲۲۸
- ۵۲- ابوالحسن کودیانی ۲۲۹
- ۵۳- ابوالعبّاس اسفرائینی ۲۲۹
- ۵۴- ابوالعبّاس تبتانی ۲۳۰
- ۵۵- ابوالعبّاس (قاضی بلخ) ۲۳۱
- ۵۶- ابوالعتاهیه ۲۳۱
- ۵۷- ابوالعلاء صاعد ۲۳۲
- ۵۸- ابوالفتح حاتمی (بوالفتح حاتم) ۲۳۲
- ۵۹- ابوالفتح رازی ۲۳۲
- ۶۰- ابوالفتح مسعود ۲۳۳
- ۶۱- ابوالقاسم حصیری ۲۳۴
- ۶۲- ابوالقاسم خزانی ۲۳۴
- ۶۳- ابوالقاسم رازی ۲۳۵
- ۶۴- ابوالقاسم کثیر (خواجه) بوالقاسم کثیر ... ۲۳۵
- ۶۵- ابوالمظفر برغشی (خواجه) ۲۳۶
- ۶۶- ابوالمظفر بن احمد ۲۳۷
- ۶۷- ابوالنجم ایاز ۲۳۸
- ۶۸- ابوالهشیم (قاضی) ۲۳۹
- ۶۹- ابوحنیفه ۲۳۹

۷۰- ابوحنیفه اسکافی	۲۴۳	۹۹- احمد بنالتکین	۲۶۰
۷۱- ابوریحان (بیرونی)	۲۴۵	۱۰۰- احنف قیس	۲۶۱
۷۲- ابوسعید سَهْل (بوسعید)	۲۴۷	۱۰۱- آذرسکن	۲۶۲
۷۳- ابوسلیمان داوود بن یونس	۲۴۷	۱۰۲- ارتکین	۲۶۲
۷۴- ابوسهل (خواجه عمید عارض لشکر)	۲۴۸	۱۰۳- اردشیر	۲۶۳
۷۵- ابوسهل حمدوی	۲۴۸	۱۰۴- اردن	۲۶۴
۷۶- ابوطاهر سیمجوری	۲۴۹	۱۰۵- ارزلان، ازلان، ازلان، ازدوان	۲۶۵
۷۷- ابوعبدالله الحسین بن علی میکائیل	۲۵۰	۱۰۶- ارسطاطالیس	۲۶۵
۷۸- ابومنصور ثعلبی	۲۵۰	۱۰۷- ارسلان بن مسعود	۲۶۷
۷۹- ابومنصور منوچهر بن قابوس	۲۵۱	۱۰۸- ارسلان جاذب	۲۶۷
۸۰- ابونصر. ابی نصر بن مشکان	۲۵۱	۱۰۹- ارسلان خان	۲۶۸
۸۱- ابی سهل الزوزنی	۲۵۲	۱۱۰- ارسلان (خان ترکستان)	۲۶۸
۸۲- ابی طیب المُصعبی	۲۵۴	۱۱۱- ارسلان سمرقندی	۲۶۸
۸۳- اُحُد	۲۵۴	۱۱۲- ارسلان (غلام)	۲۶۹
۸۴- احمد ارسلان	۲۵۴	۱۱۳- آروس	۲۶۹
۸۵- احمد ارسلان خازن	۲۵۵	۱۱۴- آریارق حاجب	۲۶۹
۸۶- احمد بن ابی الأصبع	۲۵۵	۱۱۵- اسپاهان	۲۶۹
۸۷- احمد بن ابی داود. ابی (دؤاد)	۲۵۵	۱۱۶- اسپراین، اسفراین، اسپرائین	۲۷۲
۸۸- احمد بن حسن میمندی	۲۵۵	۱۱۷- اسپیجاب، اسفیجاب	۲۷۳
۸۹- احمد بن علی میکالی	۲۵۶	۱۱۸- استراباد، استاریاد، ستارآباد	۲۷۴
۹۰- احمد بن محمد عبدالصمد الشیرازی	۲۵۷	۱۱۹- اُستوا	۲۷۴
۹۱- احمد بو عمرو	۲۵۸	۱۲۰- اسفزار، اسیزار	۲۷۵
۹۲- احمد بوناصر مستوفی	۲۵۸	۱۲۱- اسقند، اشبند، اشقند	۲۷۶
۹۳- احمد (پسر امیر محمد غزنوی)	۲۵۸	۱۲۲- اسکندر مقدونی	۲۷۶
۹۴- احمد جامه دار	۲۵۹	۱۲۳- اَسْماء	۲۷۸
۹۵- احمد (سامانی)	۲۵۹	۱۲۴- اسمعیل بن سبکتگین	۲۷۹
۹۶- احمد طشت دار	۲۶۰	۱۲۵- اسمعیل بن شهاب	۲۷۹
۹۷- احمد طغان	۲۶۰	۱۲۶- اسمعیل (خندان)	۲۸۰
۹۸- احمد علی نوشتکین	۲۶۰	۱۲۷- اسمعیل (خواجه اسمعیل)	۲۸۰

۲۹۳	۱۵۷ - امیرک بیهقی	۲۸۰	۱۲۸ - اسمعیل دیوانی
۲۹۳	۱۵۸ - امیرک خمارچی (سیاه‌دار)	۲۸۰	۱۲۹ - اسمعیل صابونی
۲۹۴	۱۵۹ - امیرک قنلی	۲۸۱	۱۳۰ - اسمعیل عباد (صاحب بن عباد)
۲۹۴	۱۶۰ - امیر مجدود	۲۸۳	۱۳۱ - اسیب
۲۹۴	۱۶۱ - امیر مردانشاه	۲۸۳	۱۳۲ - آشناس (افشین)
۲۹۵	۱۶۲ - امیر منصور نوح سامانی، منصور	۲۸۳	۱۳۳ - افشین
۲۹۵	۱۶۳ - امیر مودود - مودود، شهاب‌الدوله	۲۸۴	۱۳۴ - افغان شال
۲۹۶	۱۶۴ - امیر یوسف - یوسف بن سبکتکین	۲۸۴	۱۳۵ - اقبال زرین دست
۲۹۶	۱۶۵ - اندر پیدی، اندر دربندی	۲۸۴	۱۳۶ - البتگین
۲۹۷	۱۶۶ - اند خود، اند خود	۲۸۴	۱۳۷ - البتگین (حاجب)
۲۹۷	۱۶۷ - اندراب	۲۸۴	۱۳۸ - البتگین بخاری
۲۹۸	۱۶۸ - اندر غاز (درغان) - اندر غار	۲۸۵	۱۳۹ - البتگین، البتگین غزنوی
۲۹۸	۱۶۹ - انوشیروان	۲۸۵	۱۴۰ - الحسین بن میکانیل
۲۹۸	۱۷۰ - اوبی	۲۸۶	۱۴۱ - الحسین (حسین بن علی)
۲۹۸	۱۷۱ - اورگنج، اورگنج، اورگنج	۲۸۶	۱۴۲ - الطائع‌الله
۳۰۰	۱۷۲ - اوزگند، اوزجند، اوزکند	۲۸۷	۱۴۳ - القادر بالله
۳۰۰	۱۷۳ - اوکا، موسی تگین اوکا	۲۸۷	۱۴۴ - القائم به امرالله
۳۰۰	۱۷۴ - آوکار	۲۸۸	۱۴۵ - المهراس - مهراس
۳۰۱	۱۷۵ - اون، اوق	۲۸۸	۱۴۶ - الهم
۳۰۱	۱۷۶ - اهوآز	۲۸۸	۱۴۷ - امیر ابوالقاسم (والی چغانیان)
۳۰۲	۱۷۷ - ایاز، ایاس	۲۸۸	۱۴۸ - امیر ایزدیار
۳۰۳	۱۷۸ - ایلک - ایلگ ماضی	۲۸۹	۱۴۹ - امیر بچه
۳۰۳	۱۷۹ - ایلمنگو، (حاجب ابوعلی سیمجور)	۲۸۹	۱۵۰ - امیر حسنک - حسنک میکال
۳۰۴	۱۸۰ - آیوب	۲۹۱	۱۵۱ - امیر رضى
		۲۹۱	۱۵۲ - امیر سعید
		۲۹۲	۱۵۳ - امیر عبدالرزاق (فرزند مسعود)
۳۰۵	۱۸۱ - بابکان، (بابکان)	۲۹۲	۱۵۴ - امیر عبدالرشید (پسر محمود)
۳۰۵	۱۸۲ - بابک خرّم دین	۲۹۲	۱۵۵ - امیر فریغون
۳۰۷	۱۸۳ - باجگاه	۲۹۳	۱۵۶ - امیرک (معتد علی)

۱۸۴۔ باخَرَز	۳۰۸	۲۱۳۔ بختیار (عزّ الدّولہ).....	۳۲۰
۱۸۵۔ بادغیس	۳۰۸	۲۱۴۔ بَدْرِ حاجب	۳۲۱
۱۸۶۔ بازار سعیدی	۳۰۹	۲۱۵۔ بَدخْشان	۳۲۱
۱۸۷۔ بازار صرافان	۳۰۹	۲۱۶۔ بدیع ہمدانی. (بوالفضل بدیع)	۳۲۳
۱۸۸۔ بازار عاشقان	۳۰۹	۲۱۷۔ بَرَتَز (حصار) برنر	۳۲۳
۱۸۹۔ باشعیدان	۳۱۰	۲۱۸۔ مکرر، بَرکد	۳۲۴
۱۹۰۔ باشان۔ بَشَن	۳۱۰	۲۱۹۔ مکرر، برکڑ (قلعہ).....	۳۲۴
۱۹۱۔ باغ بزرگ	۳۱۰	۲۲۰۔ برمکیان	۳۲۴
۱۹۲۔ باغ پیروزی، باغ فیروزی	۳۱۰	۲۲۱۔ بُروقان	۳۲۵
۱۹۳۔ باغ خاصہ	۳۱۱	۲۲۲۔ بُزْرجمہر، بزرگمہر	۳۲۵
۱۹۴۔ باغ خرّمک	۳۱۱	۲۲۳۔ بَر خَرُو	۳۲۵
۱۹۵۔ باغ سلطان	۳۱۱	۲۲۴۔ بزی، رباط بزی	۳۲۶
۱۹۶۔ باغ شادیاخ	۳۱۱	۲۲۵۔ بُریان، بُریان	۳۲۶
۱۹۷۔ باغ صد ہزار	۳۱۳	۲۲۶۔ بُزْیوان	۳۲۶
۱۹۸۔ باغ عدنانی	۳۱۳	۲۲۷۔ بُزْغورک	۳۲۶
۱۹۹۔ باغ عمرولیث	۳۱۳	۲۲۸۔ بسالمی، سالمی	۳۲۷
۲۰۰۔ باغ غزنین	۳۱۳	۲۲۹۔ بُست	۳۲۸
۲۰۱۔ باغ محمودی	۳۱۴	۲۳۰۔ بسرِ جہان، سرِ جہان	۳۲۹
۲۰۲۔ باغ وزیر	۳۱۴	۲۳۱۔ بشارت (خادم)	۳۲۹
۲۰۳۔ باکالیجار، باکالنجار	۳۱۴	۲۳۲۔ بصرہ	۳۳۰
۲۰۴۔ بانصر (سرہنگ)	۳۱۵	۲۳۳۔ بغ	۳۳۲
۲۰۵۔ باورد، ایبورد	۳۱۵	۲۳۴۔ بفاتگین	۳۳۲
۲۰۶۔ باوردپان	۳۱۶	۲۳۵۔ بغداد	۳۶۴
۲۰۷۔ بایتگین (حاجب)	۳۱۶	۲۳۶۔ بُقراتگین	۳۳۶
۲۰۸۔ بایتگین (زمین داوری)	۳۱۶	۲۳۷۔ بفراخان	۳۳۶
۲۰۹۔ بایتگین (غلام بونصر مشکان)	۳۱۶	۲۳۸۔ بَغلان، بقلان	۳۳۷
۲۱۰۔ بایتوزیان	۳۱۶	۲۳۹۔ بغوی. (ندیم)	۳۳۷
۲۱۱۔ بُحتری	۳۱۷	۲۴۰۔ بَکتگین آبادار	۳۳۷
۲۱۲۔ پَخارا	۳۱۸	۲۴۱۔ بَکتگین، چوگاندار	۳۳۷

۲۴۲- بکتگین حاجب (امیر نصر).....	۳۳۸	۲۷۱- بوالبرکات.....	۳۵۴
۲۴۳- بگتندی.....	۳۳۸	۲۷۲- بوالحرث.....	۳۵۵
۲۴۴- بگتگین مرغابی.....	۳۳۹	۲۷۳- بوالحسن... سیمجور.....	۳۵۵
۲۴۵- بگتوزون.....	۳۳۹	۲۷۴- بوالحسن (سرهنگ).....	۳۵۶
۲۴۶- بلاساغون، بلاساقون.....	۳۴۰	۲۷۵- بوالحسن بانصر.....	۳۵۶
۲۴۷- بلُخ.....	۳۴۱	۲۷۶- بوالحسن بولانی (قاضی).....	۳۵۶
۲۴۸- بلخان کوه، بلخان.....	۳۴۲	۲۷۷- بوالحسن بویه.....	۳۵۶
۲۴۹- بلخان کوهیان.....	۳۴۳	۲۷۸- بوالحسن حربلی.....	۳۵۷
۲۵۰- بلخیان.....	۳۴۳	۲۷۹- بوالحسن خلف.....	۳۵۷
۲۵۱- بلعمی.....	۳۴۳	۲۸۰- بوالحسن دلشاد.....	۳۵۷
۲۵۲- بلغار.....	۳۴۴	۲۸۱- بوالحسن سیاری.....	۳۵۷
۲۵۳- بلُق.....	۳۴۶	۲۸۲- بوالحسن سیمجور.....	۳۵۷
۲۵۴- بلقباد.....	۳۴۶	۲۸۳- بوالحسن عبدالجلیل.....	۳۵۷
۲۵۵- بلقیس.....	۳۴۶	۲۸۴- بوالحسن عبدالجلیل. (یکی از مأموران سلطان مسعود).....	۳۵۸
۲۵۶- بَنَدُ کافران.....	۳۴۸	۲۸۵- بوالحسن عبدالله.....	۳۵۸
۲۵۷- بلگاتگین. بلگاتگین (حاجب).....	۳۴۸	۲۸۶- بوالحسن عراقی (دبیر).....	۳۵۸
۲۵۸- بَنَازَس.....	۳۴۸	۲۸۷- بوالحسن عقیلی (رک: ابوالحسن عقیلی).....	۳۵۸
۲۵۹- بَنُو جُمُع. بنی جمع.....	۳۴۹	۲۸۸- بوالحسن علوی.....	۳۵۹
۲۶۰- بَنُو سَهْم. بنی سهم.....	۳۵۰	۲۸۹- بوالحسن علی.....	۳۵۹
۲۶۱- بَنُو شَبِیه.....	۳۵۰	۲۹۰- بوالحسن قریش.....	۳۵۹
۲۶۲- بنی امیه.....	۳۵۱	۲۹۱- بوالحسن قَطَّان.....	۳۶۰
۲۶۳- بنی عباس.....	۳۵۲	۲۹۲- بوالحسن کَرَجی- کَرخی.....	۳۶۰
۲۶۴- بنی هاشم.....	۳۵۲	۲۹۳- بوالحسن نصر علی، ایلگ.....	۳۶۰
۲۶۵- بو ابراهیم (تایینی).....	۳۵۳	۲۹۴- بوالحسن هر بویه.....	۳۶۱
۲۶۶- بو ابراهیم (پسر احمد میکائیل).....	۳۵۳	۲۹۵- بوالحسین (پسر کثیر).....	۳۶۱
۲۶۷- بو احمد تکلّی.....	۳۵۳	۲۹۶- بوالخیر بلخی.....	۳۶۱
۲۶۸- بو احمد خلیل، ابو احمد.....	۳۵۳	۲۹۷- بوالعبّاس (رک: ابوالعبّاس تبانی).....	۳۶۱
۲۶۹- بو اسحق.....	۳۵۴	۲۹۸- بوالعبّاس بوالحسن خلف.....	۳۶۲
۲۷۰- بو اسحق دبیر.....	۳۵۴		

۲۹۹- بوالعباس سَفاح	۳۶۲	۳۲۷- بوالقاسم سیمجور. (ابوالقاسم...)	۳۷۱
۳۰۰- بوالعباس ضبی	۳۶۲	۳۲۸- بوالقاسم علی نوکی. (دبیر)	۳۷۱
۳۰۱- بوالعسکر (بوالساکر مُکرانی)	۳۶۳	۳۲۹- بوالقاسم کثیر (رک: ابوالقاسم کثیر) ...	۳۷۲
۳۰۲- بوالعلاء طیب	۳۶۳	۳۳۰- بوالقاسم کَحال. (ابوالقاسم)	۳۷۲
۳۰۳- بوالفتح بُستی	۳۶۳	۳۳۱- بوالقاسم نیشابوری. (ابوالقاسم)	۳۷۲
۳۰۴- بوالفتح بُستی (دبیر سبک‌گین)	۳۶۴	۳۳۲- بوالمحاسن	۳۷۳
۳۰۵- بوالفتح پارسى	۳۶۴	۳۳۳- بوالمظفر جمحی. (ابوالمظفر)	۳۷۳
۳۰۶- بوالفتح حاتمى، ابوالفتح	۳۶۵	۳۳۴- بوالمظفر حبشی. (ابوالمظفر)	۳۷۳
۳۰۷- بوالفتح رازی. ابوالفتح	۳۶۵	۳۳۵- بوالنَّصر (حاجب)	۳۷۴
۳۰۸- بوالفتح دامغانى (عامل و مشرف)	۳۶۵	۳۳۶- بوالنصر (رخوذی)	۳۷۴
۳۰۹- بوالفتح کرمانى (رک: بوالفتح دامغانى)	۳۶۵	۳۳۷- بوبشر تَبانى	۳۷۴
۳۱۰- بوالفتح کَیث. مسعود لیث	۳۶۵	۳۳۸- بوبکر (خلیفه اَوَّل)	۳۷۵
۳۱۱- بوالفضل. (پسر احمد میکائیل). رک: بوابراهیم	۳۶۶	۳۳۹- بوبکر (پسر قاضی بولانى)	۳۷۵
۳۱۲- بوالفضل بدیع. بدیع الزَّمان	۳۶۶	۳۴۰- بوبکر اسحق. مَحْمَد کَرَامی	۳۷۶
۳۱۳- بوالفضل بُستی	۳۶۷	۳۴۱- بوبکر حاجب	۳۷۶
۳۱۴- بوالفضل سورى معتز	۳۶۷	۳۴۲- بوبکر حصیرى (ابوالقاسم ابراهیم حصیرى)	۳۷۷
۳۱۵- بوالقاسم (سالار بوزگان)	۳۶۸	۳۴۳- بوبکر دبیر. ابوبکر قهستانی	۳۷۷
۳۱۶- بوالقاسم اسکافى (ابوالقاسم)	۳۶۸	۳۴۴- بوبکر شَهرد	۳۷۷
۳۱۷- بوالقاسم اسکافى (دبیر)	۳۶۹	۳۴۵- بوبکر مِشَر	۳۷۷
۳۱۸- بوالقاسم بوالحکم (ابوالقاسم)	۳۶۹	۳۴۶- بوبتمام. ابو تَقَام	۳۷۸
۳۱۹- بوالقاسم حاتمک. (ابوالقاسم)	۳۶۹	۳۴۷- بوجعفر زیادى، زیادى، ابوجعفر زیادى	۳۷۸
۳۲۰- بوالقاسم حریش (دبیر)	۳۷۰	۳۴۸- مکرر بوزدلف القاسم بنى عیسی	۳۷۸
۳۲۱- بوالقاسم حصیرى. (رک: ابوالقاسم...)	۳۷۰	۳۴۹- بوران. پوران‌دخت.	۳۷۹
۳۲۲- بوالقاسم حکیمک (ندیم) بوالقاسم دبیر	۳۷۰	۳۵۰- بُورتگین. پورتگین	۳۸۰
۳۲۳- بوالقاسم داماد	۳۷۰	۳۵۱- بُورى تگین. بورى	۳۸۰
۳۲۴- بوالقاسم دامغانى	۳۷۰	۳۵۲- بوریحان (رک: ابوریحان)	۳۸۱
۳۲۵- بوالقاسم دبیر. (بوالقاسم حاتمک) ...	۳۷۱	۳۵۳- بوسعد غسان	۳۸۱
۳۲۶- بوالقاسم رَحال. (ابوالقاسم رَحال)	۳۷۱	۳۵۴- بوسعید (برادر عراقى دبیر)	۳۸۱
		۳۵۵- بوسعید. (دبیر)	۳۸۱

۳۹۱	۳۸۵- بوعلی اسحق	۲۸۱	۳۵۶- بوسعید (مشرف)
۳۹۱	۳۸۶- بوعلی چغانی (ابوعلی...)	۲۸۲	۳۵۷- بوسعید بغلانی
۳۹۱	۳۸۷- بوعلی حاجب (بوعلی پسر نوشتگین)	۲۸۲	۳۵۸- بوسعید سهل (ابوسعید...)
۳۹۱	۳۸۸- بوعلی رسول دار	۲۸۲	۳۵۹- بوسعید سهلی
۳۹۲	۳۸۹- بوعلی زوزنی	۲۸۳	۳۶۰- بوسعید محمود طاهر
۳۹۳	۳۹۰- بوعلی شادان طوس ابوعلی	۲۸۳	۳۶۱- بوسهل، ابوسهل
۳۹۳	۳۹۱- بوعلی کوتوال (سرهنگ) ابوعلی	۲۸۴	۳۶۲- بوسهل (از کسان خوارزمشاهی)
۳۹۴	۳۹۲- بوقه (ترکمان)	۲۸۴	۳۶۳- بوسهل اسمعیل
۳۹۴	۳۹۳- بوقی (پاسبان)	۲۸۵	۳۶۴- بوسهل پرده دار
۳۹۵	۳۹۴- بولانیان (بولانی)	۲۸۵	۳۶۵- بوسهل حمدوی (ابوسهل)
۳۹۵	۳۹۵- بومحمد بسطامی (قاضی گرگان) ابومحمد	۲۸۵	۳۶۶- بوسهل خجندی. ابوسهل
۳۹۵	۳۹۶- بومحمد دوغابادی ابومحمد	۲۸۵	۳۶۷- بوسهل زوزنی، ابو، ابی سهل
۳۹۶	۳۹۷- بومحمد علوی، ابومحمد، سیدبومحمد	۲۸۵	۳۶۸- بوسهل عراقی، ابوسهل
۳۹۶	۳۹۸- بومحمد قاینی. (دبیر) ابومحمد	۲۸۵	۳۶۹- بوسهل علی (نایب عارض)
۳۹۷	۳۹۹- بومحمد مسعدی. بوسعید. ابومحمد	۲۸۵	۳۷۰- بوسهل عمر، ابوسهل
۳۹۷	۴۰۰- بومحمد میکائیل (بومحمد اسحق)	۲۸۶	۳۷۱- بوسهل قهستانی عمیدالملک (ابوسهل)
۴۰۱	۴۰۱- بومحمد هاشمی. (رسول خلیفه) ابومحمد	۲۸۶	۳۷۲- بوسهل لکشن. ابوسهل
۳۹۷	۴۰۲- بومسلم، ابومسلم خراسانی... مروزی.	۲۸۶	۳۷۳- بوسهل همدانی. دبیر، ابوسهل
۳۹۹	۴۰۳- بومطیع شکزی. ابومطیع	۲۸۷	۳۷۴- بوسهل تبتانی. ابوسهل
۴۰۰	۴۰۴- بومنتور. (دبیر)	۲۸۷	۳۷۵- بوسهل تبتانی
۴۰۰	۴۰۵- بومنتور. (دیوان بان). ابومنتور	۲۸۸	۳۷۶- بوسهل تبتانی. قاضی ابوطاهر
۴۰۶	۴۰۶- بومنتور، ابو... (فرزند ابوالقاسم علی نوکی)	۲۸۸	۳۷۷- بوسهل شبلی
۴۰۰	۴۰۷- بومنتور طیفور. بونصر	۲۸۹	۳۷۸- بوسهل شیبانی
۴۰۱	۴۰۸- بومنتور مستوفی، ابومنتور	۲۸۹	۳۷۹- بوسهل مصعبی، ابی...
۴۰۱	۴۰۹- بون - بینه	۲۸۹	۳۸۰- بوعبدالله (احمد بن ابی دواد)
۴۰۱	۴۱۰- بونصر (شکان. ابی نصر. ابونصر)	۲۸۹	۳۸۱- بوعبدالله (کدخدا)
		۲۹۰	۳۸۲- بوعبدالله پارسى
		۲۹۰	۳۸۳- بوعبدالله حاتمی
		۲۹۰	۳۸۴- بوعلی، پسر نوشتگین

۴۱۱- بونصر (حاجب) ابونصر	۴۰۱	۴۳۸- بیَهَق (سبزوار)	۴۱۳
۴۱۲- بونصر (فرزند بوالقاسم علم نوکی، ابونصر)			
۴۰۲			
۴۱۳- بونصر (برادر خواجه ابوالفرج عالی بن المظفر)		۴۳۹- پار	۴۱۴
عارض	۴۰۲	۴۴۰- پارِس، فارس	۴۱۴
۴۱۴- بونصر بامیانی	۴۰۳	۴۴۱- پارِیاب، فاریاب	۴۱۴
۴۱۵- بونصر برغشی (برغشی، مرغشی)	۴۰۳	۴۴۲- پدریان (محمودیان)	۴۱۵
۴۱۶- بونصر بُستی، (دبیر)	۴۰۳	۴۴۳- پَرشُور	۴۱۵
۴۱۷- بونصر بوسهل همدانی (دبیر) ابونصر	۴۰۴	۴۴۴- پَرکد	۴۱۵
۴۱۸- بونصر بیهقی، ابونصر	۴۰۴	۴۴۵- پَرِوان	۴۱۶
۴۱۹- بونصر خوافی، خواجه بونصر، ابونصر	۴۰۵	۴۴۶- پرویز	۴۱۶
۴۲۰- بونصر دیوانیان، ابونصر	۴۰۵	۴۴۷- پَرِیوان	۴۱۷
۴۲۱- بونصر صینی (قاضی) ابونصر	۴۰۵	۴۴۸- پَرخرو	۴۱۷
۴۲۲- بونصر طبیب	۴۰۶	۴۴۹- پَرغوزک	۴۱۸
۴۲۳- بونصر طیفور، ابومنصور	۴۰۶	۴۵۰- پسر خلف	۴۱۸
۴۲۴- بونصر محمود حاجب (ابونصر)	۴۰۷	۴۵۱- پسر رومی	۴۱۸
۴۲۵- بونصر مشکان، ابونصر	۴۰۷	۴۵۲- پسر سَکاک	۴۱۹
۴۲۶- بونصر نوکی، ابونصر، خواجه	۴۰۷	۴۵۳- پسر کاکو	۴۱۹
۴۲۷- بونَیم ندیم، ابونَیم	۴۰۷	۴۵۴- پسر کاکو (فرامر)	۴۱۹
۴۲۸- بونَواس، ابونَواس	۴۰۸	۴۵۵- پسر مافنه	۴۲۰
۴۲۹- بهرام ترجمان	۴۱۰	۴۵۶- پششقان، بوشنگ	۴۲۰
۴۳۰- بهرام گور	۴۱۰	۴۵۷- پل بامیان	۴۲۲
۴۳۱- بهرام نقیب	۴۱۱	۴۵۸- پل خمارتگین	۴۲۲
۴۳۲- بیغو (بیغو)	۴۱۲	۴۵۹- پل کاروان	۴۲۲
۴۳۳- بیابان، ده گنبدان	۴۱۲	۴۶۰- پنج آب	۴۲۲
۴۳۴- بیابان مرو	۴۱۲	۴۶۱- پنجهیر	۴۲۳
۴۳۵- بیربال	۴۱۲	۴۶۲- پوران دخت	۴۲۴
۴۳۶- بیابان نه گنبدان	۴۱۳	۴۶۳- پورنگین	۴۲۴
۴۳۷- بیلاب (بیلاب)	۴۱۳	۴۶۴- پورنگین (پسر ایلک)	۴۲۴

۴۴۰	۴۹۲-تگین جیلمی	۴۲۴	۴۶۵-پور تگین (غلام مسعود)
۴۴۰	۴۹۳-تگین سقلایی	۴۲۴	۴۶۶-پوشنگ
۴۴۰	۴۹۴-تلک هندو	۴۲۶	۴۶۷-پیروز و نخچیر
۴۴۱	۴۹۵-تمک هندوی	۴۲۷	۴۶۸-پیغمبر (ص)
۴۴۲	۴۹۶-تور	۴۲۸	۴۶۹-پیری (آخور سالار)
۴۴۲	۴۹۷-تون		
۴۴۳	۴۹۸-تونش، قونش		

ت

	۴۲۹	۴۷۰-تاریخ محمود و زانی
ث	۴۲۹	۴۷۱-تاریخ یمنی
۴۴۴	۴۳۰	۴۷۲-تازی
	۴۳۱	۴۷۳-تازیگان
ج	۴۳۱	۴۷۴-تاش (از سامانیان)

۴۴۵	۵۰۰-جالقان	۴۳۲	۴۷۵-تاش (وکیل در)
۴۴۵	۵۰۱-جالینوس	۴۳۲	۴۷۶-تاش فراش (سپاه سالار)
۴۴۶	۵۰۲-جامع سفیان	۴۳۳	۴۷۷-تاش ماهروی
۴۴۶	۵۰۳-جبال	۴۳۳	۴۷۸-تتانیان (آل تتانیان)
۴۴۷	۵۰۴-جبال خوارزم	۴۳۳	۴۷۹-تخارستان
۴۴۷	۵۰۵-جبال هرات	۴۳۳	۴۸۰-ترک
۴۴۸	۵۰۶-جنان، جت	۴۳۵	۴۸۱-ترکان
۴۴۸	۵۰۷-جرجان، گرگان	۴۳۵	۴۸۲-ترکچه حاجب
۴۴۹	۵۰۸-جرم	۴۳۵	۴۸۳-ترکستان
۴۴۹	۵۰۹-جروس	۴۳۶	۴۸۴-ترکمان
۴۴۹	۵۱۰-جعفر برمکی	۴۳۷	۴۸۵-ترکمانان
۴۴۹	۵۱۱-جغرات	۴۳۷	۴۸۶-ترمذ، ترمذ
۴۵۰	۵۱۲-جغراق، جقراق	۴۳۸	۴۸۷-توتنک
۴۵۰	۵۱۳-جند	۴۳۸	۴۸۸-تکران
۴۵۰	۵۱۴-جنکی	۴۳۸	۴۸۹-تگین آباد
۴۵۱	۵۱۵-جنگل آباد	۴۳۹	۴۹۰-تگینآباد
۴۵۱	۵۱۶-جیحون	۴۳۹	۴۹۱-تگین جامه دار، تکین

۴۶۴	 حَسَن ثابت	۵۴۲	 حَسَن ثابت	۴۵۲	 جَنبَلَم
۴۶۴	 حَسَن (پسر امیر فریغون)	۵۴۳	 حَسَن (پسر امیر فریغون)	۴۵۳	 چاشت خواران
۴۶۵	 حَسَن (حاجب خواجه احمد حسن)	۵۴۴	 حَسَن (حاجب خواجه احمد حسن)	۴۵۳	 چشت
۴۶۵	 حَسَن (کدخدای امیر محمد) خواجه حسن	۵۴۵	 حَسَن (کدخدای امیر محمد) خواجه حسن	۴۵۴	 چشمه شیرخان
۴۶۶	 حَسَن (کمرکش حاجب سیاشی)	۵۴۶	 حَسَن (کمرکش حاجب سیاشی)	۴۵۴	 چغانیان
۴۶۶	 حَسَن (دانشمند)	۵۴۷	 حَسَن (دانشمند)	۴۵۶	 چوگانی، چوگانی
۴۶۷	 حَسَن (وزیر مأمون)	۵۴۸	 حَسَن (وزیر مأمون)	۴۵۶	 چوگانی
۴۶۷	 حَسَن تَبَّانی	۵۴۹	 حَسَن تَبَّانی	۴۵۶	 چوگانی
۴۶۷	 حَسَن سپاهانی (ساریان)	۵۵۰	 حَسَن سپاهانی (ساریان)		
۴۶۸	 حَسَن سلیمان	۵۵۱	 حَسَن سلیمان		
۴۶۸	 حَسَن عُبَیدالله	۵۵۲	 حَسَن عُبَیدالله		
۴۶۹	 حَسَن مُحدث	۵۵۳	 حَسَن مُحدث		
۴۶۹	 حَسَن مهران	۵۵۴	 حَسَن مهران		
۴۷۰	 حَسَنک (وزیر امیر) ابوعلی حسن	۵۵۵	 حَسَنک (وزیر امیر) ابوعلی حسن		
۴۷۱	 حَسَن	۵۵۶	 حَسَن		
۴۷۱	 حَسَن	۵۵۷	 حَسَن		
۴۷۲	 حَسَن	۵۵۸	 حَسَن		
۴۷۲	 حَسَن	۵۵۹	 حَسَن		
۴۷۳	 حَسَن	۵۶۰	 حَسَن		
۴۷۳	 حَسَن (شاعر)	۵۶۱	 حَسَن (شاعر)		
۴۷۴	 حَسَن (آب برکرد)	۵۶۲	 حَسَن (آب برکرد)		
۴۷۴	 حَسَن (دنداقان) (دنداقان...)	۵۶۳	 حَسَن (دنداقان) (دنداقان...)		
۴۷۴	 حَسَن گرد - حَسَن کرد	۵۶۴	 حَسَن گرد - حَسَن کرد		
۴۷۵	 حَسَن میکائیل، الحسین بن میکائیل	۵۶۵	 حَسَن میکائیل، الحسین بن میکائیل		
۴۷۵	 حَسَن وکیل	۵۶۶	 حَسَن وکیل		
۴۷۵	 حَسَن علی (ع)	۵۶۷	 حَسَن علی (ع)		
۴۷۶	 حَسَن عبدالله (دبیر)	۵۶۸	 حَسَن عبدالله (دبیر)		
۴۷۷	 حَسَن بن المصعب	۵۶۹	 حَسَن بن المصعب		

۴۹۰	 ۵۹۷-خَوَانین	۴۷۷	 ۵۷۰-حسین (سالار حاجیان)
۴۹۰	 ۵۹۸-خواجه ابوالفضل دبیر		
۴۹۰	 ۵۹۹-خواجه اسمعیل، اسماعیل		
۴۹۱	 ۶۰۰-خَوَارِج	۴۷۸	 ۵۷۱-خار مرغ
۴۹۱	 ۶۰۱-خوارِ ری (خارِ ری)	۴۷۸	 ۵۷۲-خاکستر، رباط خاکستر
۴۹۲	 ۶۰۲-خوارزم	۴۷۹	 ۵۷۳-خالنجوی، کلنجو
۴۹۳	 ۶۰۳-خوارزمشاه (أَبُو الْعَبَّاس)	۴۷۹	 ۵۷۴-خانیات، خانیان
۴۹۳	 ۶۰۴-خوارزمشاه، (آلتوتاش)	۴۸۰	 ۵۷۵-خَتْلان، خَتَل
۴۹۴	 ۶۰۵-خوارزمیان	۴۸۰	 ۵۷۶-خُتْلُغِ پَدَری، قُتْلُغِ پَدَری
۴۹۴	 ۶۰۶-خواف	۴۸۱	 ۵۷۷-ختن اسفزار - چمن اسفزار
۴۹۵	 ۶۰۷-خوجان، خوبشان، خوجان	۴۸۱	 ۵۷۸-خدوند ماضی، محمود غزنوی
۴۹۵	 ۶۰۸-خَیَار	۴۸۱	 ۵۷۹-خراسان
		۴۸۲	 ۵۸۰-خراسانیان
	د	۴۸۲	 ۵۸۱-خروار و خار مرغ
۴۹۶	 ۶۰۹-دایشلیم	۴۸۳	 ۵۸۲-خُسرو (قاضی)
۴۹۶	 ۶۱۰-دارا	۴۸۳	 ۵۸۳-خُشک رود
۴۹۷	 ۶۱۱-دارا بن قاپوس	۴۸۳	 ۵۸۴-خُضْر
۴۹۷	 ۶۱۲-دار زنگی، دار زنج	۴۸۴	 ۵۸۵-خِفچان، قِبچاق
۴۹۸	 ۶۱۳-دافغان، دمنان	۴۸۵	 ۵۸۶-خَلِج، خَلِج
۴۹۹	 ۶۱۴-داوود (سلجوقی)	۴۸۵	 ۵۸۷-خَلَف (خلف بن احمد)
۴۹۹	 ۶۱۵-داوود میمندی	۴۸۶	 ۵۸۸-خَلَف (معتمد معروف ربیع)
۵۰۰	 ۶۱۶-دَبُوشی، دَبُوسیه	۴۸۶	 ۵۸۹-خَلْقانی
۵۰۱	 ۶۱۷-دجله	۴۸۷	 ۵۹۰-خُلُم، خُلُم
۵۰۱	 ۶۱۸-در آهَنین، باب الحديد	۴۸۷	 ۵۹۱-خَلِیلِ داود
۵۰۳	 ۶۱۹-دریستیان	۴۸۸	 ۵۹۲-خمارتاش (حاجب)
۵۰۳	 ۶۲۰-دریندِ روم	۴۸۸	 ۵۹۳-خمارتاش شرابی
۵۰۳	 ۶۲۱-دریندِ شکورد	۴۸۹	 ۵۹۴-خمارتگین ترشک
۵۰۳	 ۶۲۲-در عبدالاعلی	۴۸۹	 ۵۹۵-خمارتگین قرآن خوان
۵۰۴	 ۶۲۳-دَرغان، فرغان، زرغان	۴۹۰	 ۵۹۶-خندان (پسر خوارزمشاه)

۵۱۸	۶۵۳- دیه بازرگانان	۵۰۴	۶۲۴- دَرِ میش بَت
		۵۰۵	۶۲۵- در میش پت
	ذ	۵۰۶	۶۲۶- دره دینار
۵۱۹	۶۵۴- ذوالیمینین (طاهر)	۵۰۶	۶۲۷- دره زیرقان
۵۱۹	۶۵۵- ذوالقلمین (علی بن ابی سعید)	۵۰۶	۶۲۸- دره سُکاوند
	۶۵۶- ذوالریاستین (فضل)	۵۰۶	۶۲۹- دره سَنکوی
۵۲۰	سرخیسی	۵۰۷	۶۳۰- دره شُومان. قلعه شُومان
	ر	۵۰۷	۶۳۱- دره گز
		۵۰۸	۶۳۲- دریای آپسکون
۵۲۱	۶۵۷- رازیان	۵۰۸	۶۳۳- دشت حورانه، جورانه
۵۲۱	۶۵۸- رافع بن سَیّار	۵۰۸	۶۳۴- دشت خدایان
۵۲۱	۶۵۹- رافعیان	۵۰۹	۶۳۵- دشت رخامرغ
۵۲۱	۶۶۰- راقنغش (جامه دار- سالار)	۵۰۹	۶۳۶- دشت شاه بهار
۵۲۲	۶۶۱- راون. طارکان	۵۱۰	۶۳۷- دشت کرد
۵۲۲	۶۶۲- رباط	۵۱۰	۶۳۸- دشت لُکان، لگان
۵۲۲	۶۶۳- رباط بزی، بزی، پری	۵۱۱	۶۳۹- دَقیقی
۵۲۳	۶۶۴- رباط جَزْمَق	۵۱۲	۶۴۰- دَماوند
۵۲۳	۶۶۵- رباط ذوالقرنین	۵۱۳	۶۴۱- دمشق
۵۲۴	۶۶۶- رباط رَزَن	۵۱۳	۶۴۲- دَنبور، دنیور
۵۲۴	۶۶۷- رباط شیرفر، رباط شیرویز	۵۱۴	۶۴۳- دَرانقان
۵۲۵	۶۶۸- رباط کَرَوَان	۵۱۴	۶۴۴- دولاب
۵۲۵	۶۶۹- رباط کُندی	۵۱۴	۶۴۵- دَهستان
۵۲۶	۶۷۰- رباط ماشه، رباط ماش	۵۱۵	۶۴۶- دیه سرخ
۵۲۶	۶۷۱- رباط مالک علی میمون (مانک)	۵۱۵	۶۴۷- دهقان، ایرانی
۵۲۶	۶۷۲- رباط محمد سلطان	۵۱۶	۶۴۸- دهقانان
۵۲۷	۶۷۳- رباط نمک	۵۱۶	۶۴۹- دِیَلَم، دِیَلَمَان
۵۲۷	۶۷۴- رتبیل	۵۱۷	۶۵۰- دِیَلَمَان
۵۲۹	۶۷۵- رَزَان	۵۱۷	۶۵۱- دیلمی محتشم
۵۲۹	۶۷۶- رستم دستان	۵۱۷	۶۵۲- دینار کُوته، گونه

۵۴۳ ۷۰۴-رَئِیْتُ (دختر امیر ماضی)	۵۲۹ ۶۷۷-رَسولَه (میدان) و سولَه
۵۴۴ ۷۰۵-رَئِیْتُ، زینتی	۵۳۰ ۶۷۸-رَشید
	۵۳۰ ۶۷۹-رَشید (هارون الرَشید)
س	۵۳۰ ۶۸۰-رِضا (ع)
۵۴۶ ۷۰۶-ساتلمش، حاجبِ ارسلان	۵۳۱ ۶۸۱-رود، رود آندرخ
۵۴۶ ۷۰۷-سارغِ شرابدار	۵۳۱ ۶۸۲-رودبار
۵۴۷ ۷۰۸-ساری، صاری	۵۳۲ ۶۸۳-رود جَیْلَم
۵۴۷ ۷۰۹-سالار بوزگان، ابوالقاسم	۵۳۲ ۶۸۴-رود غزنین، غزنه
۵۴۸ ۷۱۰-سالار طازم، تارم	۵۳۲ ۶۸۵-رودکی
۵۴۸ ۷۱۱-سامانیان	۵۳۳ ۶۸۶-رود هیرمند، هیلمند
۵۴۸ ۷۱۲-ساوتگین خانی	۵۳۳ ۶۸۷-رُوس، روسیه
۵۴۹ ۷۱۳-سُباشی (حاجب)	۵۳۴ ۶۸۸-رُوم، رُوم
۵۴۹ ۷۱۴-سُباشی تگین، تگین	۵۳۵ ۶۸۹-رویان
۵۴۹ ۷۱۵-سیکتکین، سیکتگین	۵۳۵ ۶۹۰-رَی، شیخ البلاد
۵۵۰ ۷۱۶-سیپهان، اسپاهان	۵۳۶ ۶۹۱-ریحانِ خادم
۵۵۰ ۷۱۷-سپست زار	
۵۵۱ ۷۱۸-سینج (قلعه) ...	ز
۵۵۱ ۷۱۹-سیتاج	۵۳۷ ۶۹۲-زابلستان
۵۵۱ ۷۲۰-ستارآباد	۵۳۷ ۶۹۳-زُبْرِقان
۵۵۱ ۷۲۱-ستی (پسر خوارزمشاه)	۵۳۸ ۶۹۴-زُبیر عوام
۵۵۲ ۷۲۲-ستی (زرین مطربه)	۵۳۹ ۶۹۵-زُبیریان
۵۵۲ ۷۲۳-سدید لیث ...	۵۳۹ ۶۹۶-زُفَر، (فقیه)
۵۵۲ ۷۲۴-سدیدیان	۵۳۹ ۶۹۷-زَم
۵۵۳ ۷۲۵-سُدُیَف	۵۴۰ ۶۹۸-زمین داور، ارضِ داور
۵۵۳ ۷۲۶-سرآسیا (محلّه)	۵۴۱ ۶۹۹-زَنادِقَه، زندیق
۵۵۳ ۷۲۷-سرای سنجد، رباط سنجد	۵۴۱ ۷۰۰-زُوزَن
۵۵۳ ۷۲۸-سرای عدنانی، باغ عدنانی	۵۴۲ ۷۰۱-زِیاد، زیاد بن ابیه
۵۵۳ ۷۲۹-سرای محمدی، باغ امیر محمد	۵۴۲ ۷۰۲-زید بن علی
۵۵۴ ۷۳۰-سرای نو	۵۴۳ ۷۰۳-زیرکان

۵۶۷	۷۶۰- سه پنج، پنج، سنج	۵۵۴	۷۳۱- سرخس
۵۶۷	۷۶۱- سَهْل ضَلوکِی. (امام)	۵۵۴	۷۳۲- سعد آباد طوس
۵۶۷	۷۶۲- سیاه کوه، جبل الاسود	۵۵۵	۷۳۳- سعد سلمان
۵۶۸	۷۶۳- سیاه گرد، سیاه کرد	۵۵۵	۷۳۴- سعید (فرزند سلطان مسعود)
۵۶۸	۷۶۴- سید زید، (تقیب علویان)	۵۵۶	۷۳۵- سعید خاص
۵۶۸	۷۶۵- سیستان	۵۵۶	۷۳۶- سعید صراف
۵۶۹	۷۶۶- سیمجوریان	۵۵۶	۷۳۷- سکمان (آلتی سکمان)
		۵۵۶	۷۳۸- سکندر، اسکندر
		۵۵۶	۷۳۹- سِکین
	ش	۵۵۶	۷۴۰- سگری، سجزی
۵۷۰	۷۶۷- شادی آباد	۵۵۷	۷۴۱- سلامه (غلام)
۵۷۰	۷۶۸- شادباغ (قلعت، محله)	۵۵۷	۷۴۲- سلجوقیان (سلاجقه)
۵۷۰	۷۶۹- شادباغ (نیشابور)	۵۵۸	۷۴۳- سلطان ماضی... (سلطان محمود)
۵۷۱	۷۷۰- شارستان رتیل	۵۶۰	۷۴۴- سلمان (فارسی)
۵۷۱	۷۷۱- شام	۵۶۱	۷۴۵- سُلیمان اِرسلاَنِ جاذب
۵۷۲	۷۷۲- شاه خاتون	۵۶۱	۷۴۶- سلیمان (پسر امیر یوسف)
۵۷۲	۷۷۳- شاه ملک	۵۶۱	۷۴۷- سُلیمان (پیامبر)
۵۷۳	۷۷۴- شاهنشاهان	۵۶۲	۷۴۸- سلیمان، قتیبه ابوبکر
۵۷۳	۷۷۵- شاهنشاهیان	۵۶۲	۷۴۹- سَمَرَقَنْدِ سمرکند
۵۷۳	۷۷۶- شورقان	۵۶۳	۷۵۰- سمنگان، سمنجان
۵۷۴	۷۷۷- شبی	۵۶۳	۷۵۱- سَیْنَد
۵۷۴	۷۷۸- شجکاو، باجگاه	۵۶۴	۷۵۲- شُفَر
۵۷۵	۷۷۹- شراه خان	۵۶۵	۷۵۳- شُکُوی
۵۷۵	۷۸۰- شکارگاههای شیران	۵۶۵	۷۵۴- سَواد
۵۷۷	۷۸۱- شکر خادم	۵۶۵	۷۵۵- سُوری (ابوالفضل)
۵۷۷	۷۸۲- شهر آگیم	۵۶۶	۷۵۶- سُومِنات
۵۷۷	۷۸۳- شهر یوش (پسر گوهر آگین...)	۵۶۶	۷۵۷- سَهْلِ عبدالمَلک
۵۷۷	۷۸۴- شیرج لیلی	۵۶۶	۷۵۸- سپایروز
۵۷۸	۷۸۵- شیرنر، (رباط شیرنر)	۵۶۶	۷۵۹- سُونْدِهْرای
۵۷۸	۷۸۶- شیروان		

۵۹۱ ۸۱۳- طُغُرِل (سلجوقی).	ص	۷۸۷- صابی..... ۵۷۹
۵۹۱ ۸۱۴- طُغُرُل (کافر نعمت)... عضدی		۷۸۸- صاحب، صاحب بن عبّاد..... ۵۷۹
۵۹۱ ۸۱۵- طُلُخاب، تُلُخاب.....		۷۸۹- صاحبان حدیثان..... ۵۸۰
۵۹۲ ۸۱۶- طُوس، توس.....		۷۹۰- صافی (خادم خاص)..... ۵۸۰
۵۹۲ ۸۱۷- طوسیّان.....		۷۹۱- صخری..... ۵۸۰
۵۹۳ ۸۱۸- طُوسِیس.....		۷۹۲- صَغَانِیان، جَغَانِیان..... ۵۸۱
ظ		۷۹۳- صَفَا..... ۵۸۱
۵۹۴ ۸۱۹- ظَفَر.....		۷۹۴- صُولی..... ۵۸۲
ع		۷۹۵- ضَهِیب..... ۵۸۲
۵۹۵ ۸۲۰- عالی بن مظفر، (خواجه ابوالفرج)		۷۹۶- صینی..... ۵۸۳
۵۹۵ ۸۲۱- عا و خواره.....	ط	
۵۹۵ ۸۲۲- عایشه، عائشه.....		۷۹۷- طابریان، طَبْران..... ۵۸۴
۵۹۶ ۸۲۳- عَبّاسی.....		۷۹۸- طارق بن عمرو..... ۵۸۴
۵۹۶ ۸۲۴- عَبّاسیان، آل عباس.....		۷۹۹- طازم، طَرَم، تَرَم..... ۵۸۴
۸۲۵- عَبْدالجَبّار، (پسر خواجه احمد عبدالصّمد)		۸۰۰- طالقان..... ۵۸۵
۵۹۶ ۸۲۶- عَبْدالرّحمن (پسر امیر محمّد).....		۸۰۱- طالوت..... ۵۸۵
۵۹۶ ۸۲۷- عَبْدالرّحمن قوال.....		۸۰۲- طاهر دَییر..... ۵۸۶
۵۹۷ ۸۲۸- عَبْدالرّزّاق (پسر احمد حسن).....		۸۰۳- طاهر ذوالیمینین..... ۵۸۶
۵۹۷ ۸۲۹- عَبْدالرّزّاق مستوفی.....		۸۰۴- طاهر کَرَجی..... ۵۸۶
۵۹۸ ۸۳۰- عَبْدالرّزّاقیان.....		۸۰۵- طاهر کُنده؟ کُنده؟..... ۵۸۷
۵۹۸ ۸۳۱- عَبْدالرّشید (برادر مسعود).....		۸۰۶- طاهر مستوفی..... ۵۸۷
۵۹۸ ۸۳۲- عَبْدالسّلام (رئیس بلخ).....		۸۰۷- طاهریان، آل طاهر، بنی طاهریه..... ۵۸۷
۵۹۹ ۸۳۳- عبدالعزیز بن نوح... نصر سامانی.....		۸۰۸- طبرستان، تبرستان..... ۵۸۸
۵۹۹ ۸۳۴- عبدالغفّار (بوسعد)، ابوسعید.....		۸۰۹- طبس..... ۵۸۸
۶۰۰ ۸۳۵- عَبْدالله، (بوعبداللّه پارسی).....		۸۱۰- طهسین..... ۵۸۹
۶۰۰ ۸۳۶- عبداللّه پارسی (خطیب بخارا).....		۸۱۱- طراز، تراز..... ۵۸۹
		۸۱۲- طَغانخان - طَغان خان..... ۵۹۰

۸۳۷- عبدالله دبیر..... ۶۰۰	۸۶۵- عَلَوی. (سید عبدالعزیز)..... ۶۱۰
۸۳۸- عبدالله زُبیر..... ۶۰۰	۸۶۶- عَلَویان..... ۶۱۰
۸۳۹- عبدالله طاهر (عبدالله بن طاهر)..... ۶۰۱	۸۶۷- عَلَوی (رسولِ علی تگین)..... ۶۱۰
۸۴۰- عبدالله قراتگین..... ۶۰۱	۸۶۸- عَلَوی زَبَنی. زینی..... ۶۱۰
۸۴۱- عَبْدالمَلِک بن نوح (امیر ابوالقوارس)..... ۶۰۱	۸۶۹- عَلی. (پسر خواجه احمد حسن)..... ۶۱۱
۸۴۲- عبدالملک طوسی..... ۶۰۲	۸۷۰- عَلیاباد بلخ (علی آباد)..... ۶۱۱
۸۴۳- عَبْدالمَلِک مروان..... ۶۰۲	۸۷۱- علی آباد ری..... ۶۱۱
۸۴۴- عبدالملک مُستوفی..... ۶۰۲	۸۷۲- عَلی (بن ابی) سعید، ذوالقلمین..... ۶۱۱
۸۴۵- عبدالملک نقاش مهندس..... ۶۰۳	۸۷۳- عَلی بن عیسی بن ماهان..... ۶۱۲
۸۴۶- عَبْدوس. (عبدالله بن محمد)..... ۶۰۳	۸۷۴- عَلی بن موسی الرضا (ع)..... ۶۱۲
۸۴۷- عَبَّویه. عبویه. حمویه (بازرگان)..... ۶۰۳	۸۷۵- عَلی تگین. تگین..... ۶۱۲
..... ۶۰۳	۸۷۶- عَلی تگینیان. علی تگین..... ۶۱۳
۸۴۸- عَبَّیدالله (اسفرائینی)..... ۶۰۴	۸۷۷- عَلی دایه. علی بن عبیدالله صادق..... ۶۱۳
۸۴۹- عَبَّیدالله زیاده..... ۶۰۴	۸۷۸- عَلی رایش..... ۶۱۳
۸۵۰- عَتَّابی. کَلْثوم بن عمرو بن ایوب التغلبی..... ۶۰۴	۸۷۹- عَلی عبدالجلیل..... ۶۱۴
۸۵۱- عَثْمان (پسر امیر محمد)..... ۶۰۵	۸۸۰- عَلی عَبْدالله (سپاه سالار) علی دایه... ۶۱۴
۸۵۲- عَجَم..... ۶۰۵	۸۸۱- عَلی عیسی ماهان..... ۶۱۴
۸۵۳- عراق..... ۶۰۶	۸۸۲- عَلی قریب (حاجب علی قریب)..... ۶۱۴
۸۵۴- عراق. (عرب)..... ۶۰۶	۸۸۳- عَلی قَهْدَرِی..... ۶۱۴
۸۵۵- عراقیان..... ۶۰۶	۸۸۴- عَلی موسی الرضا (ع) علی بن... ۶۱۴
۸۵۶- عراقی دبیر (بوالحسن عراقی)..... ۶۰۶	۸۸۵- عَلی میکائیل. خواجه علی میکائیل... ۶۱۴
۸۵۷- عَرَب..... ۶۰۷	۸۸۶- عُمان..... ۶۱۵
۸۵۸- عزیز پوشنجه. پوشنگی..... ۶۰۸	۸۸۷- عَمَر (پسر امیر محمد)..... ۶۱۵
۸۵۹- عَسْجَدی..... ۶۰۸	۸۸۸- عَمَر خَطَّاب..... ۶۱۶
۸۶۰- عَضْد (عضدالدوله)..... ۶۰۸	۸۸۹- عَمرو. (برادر یعقوب لیث). عمرو بن لیث..... ۶۱۶
۸۶۱- عضدالدوله فناخسرو..... ۶۰۹	صفاری..... ۶۱۶
۸۶۲- عَقَبه کَلار..... ۶۰۹	۸۹۰- عُمَری. (رک: ابن عبدالعزیز عمری)..... ۶۱۷
۸۶۳- غَلَاء الدَّولَه کاکو. (ابوجعفر)..... ۶۱۰	۸۹۱- عَنْدَلِیب..... ۶۱۷
۸۶۴- عَلَوی. سید زید..... ۶۱۰	۸۹۲- عُنْصُری..... ۶۱۷

۶۳۱	۹۱۷-فَضْل رَیج	۶۱۸	۸۹۳-عَبَّارَن. عَبَّار
۶۳۲	۹۱۸-فَقِیه بُوحَنیفه. أَبُو حَنیفه	۶۱۹	۸۹۴-عِسی (پیامبر). ابن مریم
۶۳۲	۹۱۹-فَلَسْطِین. فِلَسْطُون	۶۱۹	۸۹۵-عِسی (مُکْرانی مُقْدان). عِسی مَغْرور
۶۳۲	۹۲۰-فَنَّاخَسِرُو. (عَضْد الدَّوْلَه ...)	۶۲۰	۸۹۶-عین الدَّوْلَه (برادر بوری تگین)
۶۳۳	۹۲۱-فُور		

غ

	۸۹۷-غازی. آسپختگین. حاجب سپاه سالار خراسان.		
۶۳۴	۹۲۲-قائِم (خلیفه) القائِم به امرالله	۶۲۰	
۶۳۴	۹۲۳-قَابُوس. قَابُوس بن وُشمگیر	۶۲۰	۸۹۸-غازیان
۶۳۴	۹۲۴-قَادِر. (القادر بالله)	۶۲۱	۸۹۹-غرجستان
۶۳۴	۹۲۵-قاسم. (بودلف القاسم بن عیسی)	۶۲۲	۹۰۰-غزنه. غزنی. غزنین
۶۳۵	۹۲۶-قاشان. کاشان	۶۲۲	۹۰۱-غور. هزارستان. کوه بابا، کوه سفید
۶۳۵	۹۲۷-قاضی بوالحسن. (بولایی)	۶۲۳	۹۰۲-غوروند
۶۳۵	۹۲۸-قاضی صاعد. (ابوالعلاء ...)	۶۲۳	۹۰۳-غوریان
۶۳۵	۹۲۹-قاضی علی طبقانی. (طایقانی یا طالقانی)		

ف

۶۳۵	۹۳۰-قاضی منصور		
۶۳۵	۹۳۱-قاف	۶۲۵	۹۰۴-فائق. امیر فائق خاصه. فائق خادم
۶۳۶	۹۳۲-قای اغلن. (غلام)	۶۲۵	۹۰۵-فارباب. فیریاب. پارباب
۶۳۶	۹۳۳-قاین	۶۲۶	۹۰۶-فخرالدَّوْلَه
۶۳۷	۹۳۴-قُبَادِیان. قُواذیان. قُبَادیان. قُراذیان ...	۶۲۶	۹۰۷-فُرات. فالاد. فالادرد
۶۳۷	۹۳۵-قُتْلُغ تَگین (حاجب بوالنصر)	۶۲۷	۹۰۸-فرامرز (پسر کاکو)
۶۳۸	۹۳۶-قُتْلُغ تَگین بهشتی. حاجب	۶۲۸	۹۰۹-فَراوَه. فراو. فراور
۶۳۷	۹۳۷-قُتْلُغ سَبکتَگینی. (غلام سبکتکین). قُتْلُغ	۶۲۸	۹۱۰-فَراَه
۶۳۸		۶۲۸	۹۱۱-فَرْخار
۶۳۸	۹۳۸-قَدَر حاجب	۶۲۹	۹۱۲-فَرَح زاد. ابوشجاع
۶۳۸	۹۳۹-قَدَرخان	۶۳۰	۹۱۳-فَرَحی
۶۳۹	۹۴۰-قَرَاتَگین. (غلام)	۶۳۰	۹۱۴-فِرْعُون. فرنون
۶۳۹	۹۴۱-قَراخان	۶۳۱	۹۱۵-فَضْل (یحیی بَرَمکی)
۶۴۰	۹۴۲-قَراوطه. قِزَوطیان. قَرَمَط. قِزَمَطَه	۶۳۱	۹۱۶-فَضْل دُوالِزِیاستین

۶۴۰	۹۴۳- قَریش	۹۷۰	۹۷۰- قلعه مُنْذَکُور. مُنْذَکُور
۶۴۱	۹۴۴- قَزَل. (رک: بوقه، کوکناش)	۹۷۱	۹۷۱- قلعه مُنْدیش
۶۴۱	۹۴۵- قَزلیان، قَزَل	۹۷۲	۹۷۲- قلعه میکالی. (قلعت میکالی)
۶۴۱	۹۴۶- قَزوین. کَزوین. کشوین. کشرین	۹۷۳	۹۷۳- قلعه نَغَر
۶۴۲	۹۴۷- قُصْدار. قُزادار	۹۷۴	۹۷۴- قُم
۶۴۲	۹۴۸- قَلْباق	۹۷۵	۹۷۵- قُنْسرین
۶۴۲	۹۴۹- قلعت امیری	۹۷۶	۹۷۶- قُونش. تُونش. (رک: تونش)
۶۴۲	۹۵۰- قلعت تگیناباد. (رک: تگیناباد و قلعت کوهتیز)	۹۷۷	۹۷۷- قُهستان
۶۴۲	۹۵۱- قلعت دَروته. دَرونه	۹۷۸	۹۷۸- قُهَنْدَز. کُهن دَر
۶۴۳	۹۵۲- قلعت دیدی رو	ک	
۶۴۳	۹۵۳- قلعت دیری. دِر دیری	۹۷۹	۹۷۹- کابل
۶۴۳	۹۵۴- قلعت سگاوند. سکاوند	۹۸۰	۹۸۰- کاشغَر. کاجغر. گاجغر. کاجغر. کارغر
۶۴۳	۹۵۵- قلعت غزنین. غزنین. غزنه	۹۸۱	۹۸۱- کافور مُعْمَری
۶۴۴	۹۵۶- قلعت کالَنْجَر	۹۸۲	۹۸۲- کالف
۶۴۴	۹۵۷- قلعت کُرک. کُرُخ	۹۸۳	۹۸۳- کتاب مقامات
۶۴۴	۹۵۸- قلعت کوهتیز. کوهره. کوه شیر	۹۸۴	۹۸۴- کتاب ناجی (صابی)
۶۴۴	۹۵۹- قلعت گردیز	۹۸۵	۹۸۵- کُتُوْز
۶۴۵	۹۶۰- قلعت گیری. کسری	۹۸۶	۹۸۶- کثیر. (ابوالقاسم کثیر. ابوالقاسم)
۶۴۵	۹۶۱- قلعت میکالی، مکانی. بیکانی	۹۸۷	۹۸۷- کجات؟
۶۴۵	۹۶۲- قلعت نای (مسمودی)	۹۸۸	۹۸۸- کُجاتان (رک: کجات)
۶۴۶	۹۶۳- قلعت نَنْدَنه	۹۸۹	۹۸۹- کجاجیان
۶۴۶	۹۶۴- قلعت هانسی	۹۹۰	۹۹۰- کُجور
۶۴۶	۹۶۵- قلعه العذرا (رک: قلعت هانسی)	۹۹۱	۹۹۱- کُزُد. اکراد
۶۴۶	۹۶۶- قلعه برکُو؟ (رک: برکُو؟)	۹۹۲	۹۹۲- کُردان (کُرد)
۶۴۶	۹۶۷- قلعه دندانقان. دمدانقان. (رک: دندانقان)	۹۹۳	۹۹۳- کرمان
۶۴۶	۹۶۸- قلعه سکاوند (قلعت سگاوند)	۹۹۴	۹۹۴- کرمانشاهان. (دارالدولة) قِرمیسین. قِرماسین
۶۴۶	۹۶۹- قلعه کوهتیز، کوهیژ، کوهیژک. (قلعت کوهتیز)	ق	
۶۴۷		۹۹۵	۹۹۵- کُزوان. (رباط کروان)

- ۹۹۶- کَشمیر..... ۶۵۶ ۱۰۲۲- کویِ علاء..... ۶۶۳
- ۹۹۷- کَعْبُ أَحْبَار. (کَعْبُ الْأَحْبَار). کعب الحیر..... ۶۵۷ ۱۰۲۳- کیری. گیری. کسری... (قلعت گیری) ۶۶۳
- ۹۹۸- کعبه. بیت الله، قبله، بیت الحرام بیت عتیق... ۶۵۷ ۱۰۲۴- کیکانان کیکان. قیقان..... ۶۶۳
- ۹۹۹- کَلِیلَه و دمنه..... ۶۵۸
- ۱۰۰۰- کَلِیم. کلیم الله..... ۶۵۸
- ۱۰۰۱- کَلِیمَک. (رک: کلیم)..... ۶۵۹
- ۱۰۰۲- کمنج. کمنجت..... ۶۵۹
- ۱۰۰۳- کَمِیجَان (؟). کمِیخان. کمخیان..... ۶۵۹
- مکیجیان..... ۶۵۹
- ۱۰۰۴- کنجینه؟..... ۶۵۹
- ۱۰۰۵- کُوشِکِ دِرِ عَبْدِالاعلی. (دِرِ عَبْدِالاعلی)..... ۶۶۰
- ۱۰۰۶- کُوشِکِ دَشْتِ لُگان. (دشت لُگان)..... ۶۶۰
- ۱۰۰۷- کُوشِکِ دولت..... ۶۶۰
- ۱۰۰۸- کُوشِکِ سَیید..... ۶۶۰
- ۱۰۰۹- کُوشِکِ عَدنانی (باغِ عَدنانی)..... ۶۶۰
- ۱۰۱۰- کُوشِکِ کهن محمودی..... ۶۶۰
- ۱۰۱۱- کُوشِکِ محمودی (باغِ محمودی)..... ۶۶۱
- ۱۰۱۲- کُوشِکِ مَسعودی (کُوشِکِ نو)..... ۶۶۱
- ۱۰۱۳- کُوفه. قُبَّةُ الاسلام. دار هجرت. خدالعدرا..... ۶۶۱
- ۱۰۱۴- کُوکَناش. (قزل و بوقه)..... ۶۶۱
- ۱۰۱۵- کُوه بلخان. (بلخان کوه)..... ۶۶۲
- ۱۰۱۶- کُوهتیز (قلعه کوهتیز)..... ۶۶۲
- ۱۰۱۷- کوی دیلمان..... ۶۶۲
- ۱۰۱۸- کوی سیدبافان (زنبیل بافان)..... ۶۶۲
- ۱۰۱۹- کوی سیمگران..... ۶۶۲
- ۱۰۲۰- کوی عِبَاد..... ۶۶۲
- ۱۰۲۱- کوی عَبْدِالاعلی. کُوشِک..... ۶۶۳
- ۱۰۲۲- کُوشِکِ گَورگان. گبرک. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۳- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۴- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۵- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۶- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۷- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۸- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۲۹- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۰- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۱- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۲- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۳- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۴- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۵- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۶- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۷- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۸- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۳۹- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۴۰- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۴۱- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۴۲- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۴۳- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴
- ۱۰۴۴- کُوشِکِ گَور. گُور..... ۶۶۴

۱۰۴۵- لیلی شاعر (لیلی)	۶۷۱	۱۰۷۱- محمد زبیده (فرزند هارون الرشید).	۶۸۰
		(امین)	۶۸۰
	م	۱۰۷۲- محمد شارتگین	۶۸۱
۱۰۴۶- مارآباد	۶۷۳	۱۰۷۳- محمد طاهر. امیر خراسان	۶۸۱
۱۰۴۷- ماریکله. ماریکله رباط ماریکله. ...	۶۷۳	۱۰۷۴- محمد عرابی. اعرابی	۶۸۱
۱۰۴۸- مأمون	۶۷۳	۱۰۷۵- محمد منصور مُشکان (خواجه)	۶۸۱
۱۰۴۹- مأمون بن مأمون. (خوار مشاهیر العباس) ...	۶۷۴	۱۰۷۶- محمود. سلطان ماضی. امیر محمود	۶۸۱
۱۰۵۰- مامونیان. مامونیه. آل مأمون	۶۷۴	۱۰۷۷- محمود بیگ. (کدخدای علی تگین)	۶۸۱
۱۰۵۱- مانک علی میمون. مانک بن علی میمون	۶۷۵	۱۰۷۸- محمود (حاجب)	۶۸۲
۱۰۵۲- ماوراءالنهر	۶۷۵	۱۰۷۹- محمود. (قاضی)	۶۸۲
۱۰۵۳- متنبی. ابو طیب	۶۷۶	۱۰۸۰- محمود طاهر	۶۸۲
۱۰۵۴- مُجددالدولة	۶۷۶	۱۰۸۱- محمودک. (کدخدای نوشتگین)	۶۸۲
۱۰۵۵- محتاج. (امیر حرس). چغانیان	۶۷۷	۱۰۸۲- محمود وراق	۶۸۲
(آل محتاج)	۶۷۷	۱۰۸۳- محمودیان. امیر محمود	۶۸۳
۱۰۵۶- مُحسن. (پسر شبی)	۶۷۷	۱۰۸۴- مختار بوسعد. (قاضی)	۶۸۳
۱۰۵۷- مُحسن. سرهنگ	۶۷۷	۱۰۸۵- مختصر صاعدی. (قاضی صاعد) ...	۶۸۳
۱۰۵۸- محمد. (امیر محمد)	۶۷۸	۱۰۸۶- مُدائین	۶۸۳
۱۰۵۹- محمد. (پسر حاجب طغان)	۶۷۸	۱۰۸۷- مدینه السلام. (بغداد)	۶۸۴
۱۰۶۰- محمد. (پسر عمرو لیث)	۶۷۸	۱۰۸۸- مرد آویز. مرد آویج. ابن زیار	۶۸۴
۱۰۶۱- محمد. (سرهنگ)	۶۷۸	۱۰۸۹- مرمنازه (?)	۶۸۵
۱۰۶۲- محمد. (فقیه)	۶۷۸	۱۰۹۰- مَرّو. مَرّگوش. مرگیانا	۶۸۵
۱۰۶۳- محمد (مصطفی رسول خدا) (ص) ...	۶۷۹	۱۰۹۱- مَرّو الزّود. مرو الزّود. مرو	۶۸۶
۱۰۶۴- محمد آباد	۶۷۹	۱۰۹۲- مَرّوه	۶۸۶
۱۰۶۵- محمد اعرابی. محمد بن ابراهیم ...	۶۷۹	۱۰۹۳- مُسعدی. بوسعد. بومحمد سعدی ...	۶۸۷
۱۰۶۶- محمد ایوب (وزیر خلیفه)	۶۷۹	۱۰۹۴- مسعود. (از خاندان قاضی منصور). فقیه ...	۶۸۷
۱۰۶۷- محمد بشنودی بریطی	۶۷۹	۱۰۹۵- مسعود بن محمود	۶۸۷
۱۰۶۸- محمد بن طاهر بن عبدالله	۶۸۰	۱۰۹۶- مسعود زخودی (خواجه)	۶۸۷
۱۰۶۹- محمد بن علی بن مأمون	۶۸۰	۱۰۹۷- مسعود شاعر. مسعود درازی. مسعودی رازی	۶۸۸
۱۰۷۰- محمد بن محمد السّلمانی	۶۸۰		

۶۹۸	۱۱۲۷- مَكَّة. اُمُّ الْقُرَى. بكة.	۶۸۸	۱۰۹۸- مسعود لیث. مسعود محمد لیث (دبیر)
۶۹۸	۱۱۲۸- مُلتان. مولتان	۶۸۸	۱۰۹۹- مسعودیان (مسعود بن محمود بن سبکتگین)
۶۹۹	۱۱۲۹- ملنجوق (قائد) منجوق	۶۸۸	۱۱۰۰- مُسلمان
۶۹۹	۱۱۳۰- منجوقیان. منجوق	۶۸۹	۱۱۰۱- مُشاهیر. (مُسامَرَه) خوارزم؟
۶۹۹	۱۱۳۱- مُندیث. (قلعت)	۶۸۹	۱۱۰۲- مُشَهَّد
۶۹۹	۱۱۳۲- منصور طیفور. بو منصور طیب طیفور	۶۹۰	۱۱۰۳- مُضر
۷۰۰	۱۱۳۳- منگیراک (حاجب)	۶۹۱	۱۱۰۴- مُضریان (مصر)
۱۱۳۴- منوچهر قابوس. ابو منصور منوچهر قابوس		۶۹۱	۱۱۰۵- مصطفی (رسول خدا، محمد «ص»)
۷۰۰	۱۱۳۵- مودود (امیر مودود)	۶۹۱	۱۱۰۶- مُضَتَّب
۷۰۰	۱۱۳۶- موسی (پیغمبر) کلیم الله	۶۹۱	۱۱۰۷- مطوَعی
۷۰۰	۱۱۳۷- موسی تگین (اوکا)	۶۹۱	۱۱۰۸- مُظَفَّر. (رئیس غزنین)
۷۰۰	۱۱۳۸- موصل. حدباء. اُمُّ الزَّیْبَعِین	۶۹۲	۱۱۰۹- مظفّر بخرد
۷۰۱	۱۱۳۹- مُوَفَّق (امام) موفق نیشابوری	۶۹۲	۱۱۱۰- مظفّر حاکم
۷۰۱	۱۱۴۰- مُولتان. مُلتان. دارالامان	۶۹۳	۱۱۱۱- مُظَفَّرِ طاهر
۷۰۲	۱۱۴۱- میخوران. منجوقیان	۶۹۳	۱۱۱۲- مظفر علی میکائیل. (رئیس غزنین)
۷۰۲	۱۱۴۲- میدان خُرَد. (در غزنین)	۶۹۳	۱۱۱۳- مظفّر قاینی. (دبیر)
۷۰۲	۱۱۴۳- میدان زَرین. باغ فیروزی	۶۹۳	۱۱۱۴- مظفّر ندیم. (حاکم)
۷۰۲	۱۱۴۴- میدان عبدالرزاق	۶۹۳	۱۱۱۵- معاذیان؟ صفاریان؟
۷۰۳	۱۱۴۵- میدان نو. کاخ نو. دشت شاه بهار	۶۹۳	۱۱۱۶- مُعْتَصِم (خلیفه) ابواسحق محمد
۷۰۳	۱۱۴۶- میکائیل	۶۹۴	۱۱۱۷- مُعْتَصِد (امیر المؤمنین)
۷۰۳	۱۱۴۷- میکائیل بَزاز	۶۹۴	۱۱۱۸- مُعْتَمِد (خلیفه عباسی)
۷۰۳	۱۱۴۸- میکائیلیان. آل میکال	۶۹۵	۱۱۱۹- مُعْدان
۷۰۳	۱۱۴۹- مِیْلَه	۶۹۵	۱۱۲۰- مُعَدَّل دار؟ معدّل وار.
۷۰۴	۱۱۵۰- میمند	۶۹۵	۱۱۲۱- معروفی بلخی. (شاعر)
		۶۹۶	۱۱۲۲- مُعِزُّ الدَّوْلَه. (امیر عراق)
		۶۹۶	۱۱۲۳- مُعْغ
		۶۹۷	۱۱۲۴- مقامات محمودی. کتاب مقامات ...
۷۰۵	۱۱۵۱- نائیل	۶۹۷	۱۱۲۵- مُکْران
۷۰۵	۱۱۵۲- ناصر عَلَوی	۶۹۸	۱۱۲۶- مُکرانیان. مُکران

و

۱۱۵۳- ناصیری. (ندیم). ناصری بغوی..... ۷۰۵	۱۱۸۰- وادی القریٰ..... ۷۱۶
۱۱۵۴- نَبِیْهِ. (دانشمند. فقیه)..... ۷۰۶	۱۱۸۱- والِشت. (کور)..... ۷۱۶
۱۱۵۵- نَخْجیر. نَخْجیر. بَنْجَهر. (پیروز و نخچیر)..... ۷۰۶	۱۱۸۲- والِشتان..... ۷۱۷
۱۱۵۶- نَزْماشیر- نَزْماسیر..... ۷۰۶	۱۱۸۳- وَخْش..... ۷۱۷
۱۱۵۷- نِسا..... ۷۰۶	۱۱۸۴- وَشْمگیر..... ۷۱۸
۱۱۵۸- نِشاپور. نِشاپور... (شادباخ)..... ۷۰۷	۱۱۸۵- وَلَوالِج- وَزْجان- وَزوالیز..... ۷۱۸
۱۱۵۹- نِشاپوریان. (نشاپور)..... ۷۰۸	۱۱۸۶- وَیْهَنْد..... ۷۱۸
۱۱۶۰- نصر. امیر نصر (سپاه سالار)..... ۷۰۸	
۱۱۶۱- نصر احمد سامانی. امیر سعید..... ۷۰۸	
۱۱۶۲- نَصْر خَلَف. نَصْر بن خَلَف..... ۷۰۹	۱۱۸۷- هَمان..... ۷۲۰
۱۱۶۳- نصر سِتار..... ۷۰۹	۱۱۸۸- هانسی (قلعت)..... ۷۲۰
۱۱۶۴- نَغَر. (قلعه نَغَر)..... ۷۰۹	۱۱۸۹- هَرَاة. (هرات). هِرِیو- هِرا- هِرِی..... ۷۲۰
۱۱۶۵- نَندَنه. (قلعه نندنه)..... ۷۱۰	۱۱۹۰- هَرُئْمَة اعین..... ۷۲۱
۱۱۶۶- نوح. (فقیه)..... ۷۱۰	۱۱۹۱- هارون الرّشید. الرّشید..... ۷۲۱
۱۱۶۷- نوح بن منصور. ابوالقاسم. الرضی. «...چنان..... ۷۱۰	۱۱۹۲- هارون. (پسر خوارزمشاه). هارون بن آلوتوتاش..... ۷۲۲
۱۱۶۸- نُور بُخارا..... ۷۱۱	۱۱۹۳- هِرِی (هَرَات)..... ۷۲۲
۱۱۶۹- نوشتگین. (خاصه خادم)..... ۷۱۱	۱۱۹۴- هِرِیو (هَرَات)..... ۷۲۲
۱۱۷۰- نوشتگین نوپتی (... سیلاحدار)..... ۷۱۱	۱۱۹۵- هزار آسب. هزار آسف. هزار آسپ... ۷۲۳
۱۱۷۱- نوشتگین وَلَوالِجی (حاجب)..... ۷۱۱	۱۱۹۶- هِشام بن عبدالملک..... ۷۲۳
۱۱۷۲- نوشیروان (پسر منوچهر)..... ۷۱۲	۱۱۹۷- هِشْتادِیل..... ۷۲۳
۱۱۷۳- نوشیروان. (کسری). آنوشیروان..... ۷۱۲	۱۱۹۸- هُلُیْک. هُلُیْک. هُلُیْوک..... ۷۲۴
۱۱۷۴- نُوق..... ۷۱۲	۱۱۹۹- همدان. امدانه. هگمتان. اکباتان... ۷۲۴
۱۱۷۵- نَهَرَوان..... ۷۱۳	۱۲۰۰- هِند. هندوستان. هندو. سیندو..... ۷۲۴
۱۱۷۶- نِیازی. (قَوْدَقْش- قَوْدَقْش)..... ۷۱۳	۱۲۰۱- هِندو. مِندوک. هِندی. هند..... ۷۲۵
۱۱۷۷- نِشاپور. نِشاپور..... ۷۱۴	۱۲۰۲- هِندوان. هِندوکان. هندو..... ۷۲۵
۱۱۷۸- نِیل. نِیلوس..... ۷۱۴	۱۲۰۳- هندوستان. هند. کشور هند..... ۷۲۶
۱۱۷۹- نیمروز. سیستان..... ۷۱۵	۱۲۰۴- هِبیان. هِبیان. هریان..... ۷۲۶

ه

۷۳۰	۱۲۱۶ - یَغْمُرُ. یغمرخان	ی
۷۳۰	۱۲۱۷ - یَغْمُرِیان	۱۲۰۵ - یَارَاقُ تَغْمَش. (حاجب جامه دار) ۷۲۷
۷۳۰	۱۲۱۸ - یَمِینُ الدَّوْلَةِ والدِّین. امیر ماضی	۱۲۰۶ - یَبْغُو. یبغو. جیغو. پیغو. ۷۲۷
۷۳۰	۱۲۱۹ - یِنَالْتِگِین - احمد یِنَالْتِگِین	۱۲۰۷ - یَحِیی بَزْمَک (یحیی بن خالد البرمکی) ۷۲۷
۷۳۱	۱۲۲۰ - یِنالیان	۱۲۰۸ - یَحِیی بن خالد البرمکی (آل برمک) ۷۲۷
۷۳۱	۱۲۲۱ - یوسف بن سبکتگین امیر یوسف	۱۲۰۹ - یَحِیی عُلُوی ۷۲۸
	۱۲۲۲ - یوسف بن ناصرالدین یوسف بن سبکتگین	۱۲۱۰ - یَزْگَرْد. یزدگرد سوم ۷۲۸
۷۳۱		۱۲۱۱ - یَعْقوب ابویوسف. اَبُوب ۷۲۹
۷۳۱	۱۲۲۳ - یَمَان. یَمَن. یمن	۱۲۱۲ - یَعْقوب جَنْدِی (جندی) ۷۲۹
۷۳۲	۱۲۲۴ - یمن آباد	۱۲۱۳ - یَعْقوب دانیال ۷۲۹
۷۳۲	۱۲۲۵ - یونان	۱۲۱۴ - یَعْقوب اَلِیث ۷۲۹
۷۳۳	۱۲۲۶ - یونانیان. یونان	۱۲۱۵ - یُغان تَگِین. (یغراخان پسر قَدْرخان) ۷۳۰
۷۳۵	بخش پنجم	
۷۳۷	پیوست ها	
۷۳۷	الف : فهرست امثال و حکم	
۷۴۹	ب : گرازش ابن باباالقاشانی درباره تاریخ غزنویان	
۷۷۲	ج : فهرست اسامی پادشاهان غزنوی در غزنه و هند	
۷۷۴	د : ذکر نام جغرافی نویسان مسلمان به ترتیب تاریخ تألیفات آنها	
۷۷۵	ه : فهرست نقشه ها	

پیش‌گفتار

«می‌خواهم که داد این تاریخ به تمامی بدهم ... و من که این تاریخ
پیش گرفته‌ام، التزام این قدر بکرده‌ام تا آنچه نویسم یا از معاینه
من است یا از سماع درست از مردی ثقه»

«ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی»

تاریخ بیهقی، کامل‌ترین سند روزگار سلطان مسعود غزنوی و دقیق‌ترین نوشته‌ها در ذکر جزئیات
حوادث زمان اوست، بزرگ‌ترین حُسن تاریخ بیهقی، این است که بیشتر موضوعات آن از مشاهدات
نویسنده و از یادداشت‌های دقیق و منظم خود اوست.
این کتاب که از اتم‌ها کتب منثور فارسی به شمار می‌رود از جمله کتب ادبی و تاریخی ارزشمندی
است که از دوران غزنویان به یادگار مانده است.

نویسنده محقق این کتاب که بیشتر دوران عمر خود را در دیوان رسالت چند تن از سلاطین
آل سبکتگین گذرانیده و با صداقت و آگاهی، اثری بی‌مانند را از خود بر جای گذاشته که مانا و پایدار
است، هر چند که پیش از این، براساس مشهودات، تعداد ۲۵ مجلد از ۳۰ مجلد این تاریخ مفصل دچار
فقدان و نابودی گردیده است.

به گفته دکتر غلامحسین یوسفی، «کتاب بیهقی» تاریخ تمام‌نمای دوره غزنوی است. تصویر کامل
صورت ظاهر و سیرت و اخلاق گروهی از اشخاص تاریخی، بسیاری از آداب و رسوم مربوط به دربار
و حکومت و طبقات مختلف مردم، تشکیلات آشکار و محرمانه دولت، حدود و اختیارات و وظایف
عُمّال حکومت، طرز تفکر و احساسات مردم نسبت به سلطان و عُمّال او، مراسم جشن‌ها، عیدها،
سوگواری‌ها، خلعت بخشیدن‌ها، توصیف کامل «شهرها، معابر، کاخ‌ها، باغ‌ها، مجالس خصوصی و
عمومی، فاصله دقیق شهرها از یک دیگر»، همچنین لباس‌ها، ظرف‌ها، غذاها، تجملات و جواهرات،
کلاه‌ها، سلاح‌ها، اسب‌ها، زین و برگ‌ها، پیل‌ها و ... همه و همه در این کتاب آمده است.

تاریخ بیهقی، داستانی است مطّول به درازای حکومت غزنویان، پُر از لطایف و ظرایف، نکات تاریخی و جغرافیایی، علمی و ادبی، تحقیقی و پژوهشی، کلیّات دقیق و لحظه‌ها، امثال و حکم، واژه‌های پیشین فارسی و لغات عربی متداول، اشعار فارسی و عربی، مصطلحات درگاهی و دیوانی، دعاها و تحسین‌ها، آداب و رسوم، جشن‌ها و سوگواری‌ها، قتل و غارت‌ها، مصالحات و نبردها، عدالت‌ها و بی‌دادگری‌ها، استغاثه‌ها و دادخواهی‌ها و... مالا مال از عواطف انسانی و بشر دوستانه، دائرةالمعارفی است به پهنای گذران حیات مردمی که در یکی از پرآشوب‌ترین دوران تاریخی ایران می‌زیسته‌اند.

حقایقی است آشکار از کشمکش‌های دولتیان و طبقات گوناگون جامعه ایرانی در عصر غزنوی، همراه با برخورد ملیّت‌ها، فرهنگ‌ها، زبان‌ها، آداب و رسوم، آیین و عقاید گوناگون و آرای دینی و مذهبی در دوران حکومت ترکان شرقی و قلّدری حکمرانان و امیران و ملوک الطّوائفی مستقرّ در این سرزمین پهناور.

کتابی که هم‌اکنون در دسترس شماست پژوهشی است در واژگان، افعال و امثال، اصطلاحات درگاهی و دیوانی و ویژگی‌های طبقاتی، لغات و ترکیبات، آیات و احادیث، اعلام تاریخی و جغرافیایی، امثال و حکم، به همراه حوادث و جریانات زمان نویسنده و نقشه‌های جغرافیایی تاریخی تاریخ بیهقی.

بیش‌ترین بخش کتاب به شرح بیش از ۱۲۰۰ علم جغرافیایی، تاریخی و اشخاص که در جابه‌جای کتاب تاریخ بیهقی موجود است، اختصاص داده شده و تا آن‌جا که میسر بود، معنای ریشه‌ای برخی از اعلام غامض را که به زبان‌های فارسی یا بیگانه متداول در عصر بیهقی بوده با عنایت به فرهنگ‌ها یا مأخذ معتبر دیگر نقل گردیده است.

غالب اعلام مندرج در این کتاب، پیرامون علم‌های تاریخی و اشخاص، جغرافیایی، خاندان‌ها، قبیله‌ها، آثار ادبی، ملل و نحل، وقایع سیاسی، تاریخی و... می‌باشند که مجموع این اعلام را در فرهنگ‌نامه‌ای که به همین منظور در کتاب، تدوین گردیده آورده شده است.

از جهت این‌که «تاریخ بیهقی» شاهکار عصر و سرمشق تاریخ‌نویسی اخلاف او و نمونه نثر استادانه و گنجی از معلومات ادبی، وضع اجتماعی و سیاسی همان دوران تواند بود، بدین جهت ابوالفضل محمدبن حسین بیهقی، خود در زمره دانشمندان درجه یک تاریخ و ادب ذری قرار می‌گیرد.

— برخی از اصطلاحات صنفی و طبقاتی، لقب‌ها و عنوان‌های موجود در تاریخ بیهقی، طّی فهرستی ذکر گردیده است.

- فهرست‌هایی از واژگان غیر مستعمل و نیمه مستعمل تاریخ بیهقی، همراه با دگرگونی‌های آوایی، واکه‌ای ادغام همخوان‌ها، کاهش همخوان‌ها، دگرگونی‌های معانی و برخی از واژه‌های مرکب تهیّه و ضمیمه شده است.

- چون شرح اعلام جغرافیایی، بدون نقشه ناقص می‌نمود لذا کوشش شد تا آنجا که ممکن است انواع نقشه‌های جغرافیایی، قرون مختلف در پایان کتاب حاضر آورده شود.

- نظر به اینکه گزارش ابن بابا القاشانی، توضیحات ذی‌قیمتی درباره تاریخ غزنویان دارد بنابراین آن گفتار در قسمت پایانی اعلام کتاب آورده شد.

- ذکر فهرست اسامی پادشاهان غزنوی در غزنه و هند و نمودار شجره‌النسب سلاطین غزنوی در آخر کتاب.

- سعی شده است که از نشانه‌های اختصاری کلمات کمتر استفاده شود. اما بناچار از برخی علائم که شرح آن به دنبال می‌آید، استفاده شده است:

برخی از علائم اختصاصی متداول در این کتاب، بدین گونه ذکر شده است. (ص = صفحه / صص = صفحات / رک = رجوع کنید / ه. ق = هجری قمری / ب. م = پیش از میلاد / ج = جلد / ...) - برای انجام کار پژوهش، از کتاب بیهقی، چاپ سید احمد ادیب، دکتر فیاض (چاپ‌های مختلف) سعید نفیسی (دوره سه جلدی) و دکتر خطیب رهبر (دوره سه جلدی) استفاده شده که بنابر دلایلی، بیشتر شواهد از کتاب تاریخ بیهقی، چاپ دکتر خطیب رهبر آورده شده است. توضیح اینکه در بیشتر موارد که به ذکر شواهد از بیهقی، چاپ اخیر پرداخته شده به صورت علائم اختصاری (بیهقی. ج ... ص ...) بسنده گردیده است.

- ذکر منابع و مآخذ و نقل قول‌ها به ضرورت و به دنبال توضیح و پژوهش در همان متن اعلام کتاب آورده شده است.

به هر حال آشنایی با ابوالفضل بیهقی، بدون آشنایی با تاریخ زمان وی کامل نخواهد بود، لذا قبل از ذکر فرهنگ اعلام به تحقیق پیرامون واژگان و لغات و ترکیبات، مصطلحات درباری و دیوانی و بعضی نکات دیگر، از مسایل تاریخی و جغرافیایی، سیاسی، اجتماعی و ادبی و شرح ویژگی‌ها، وضعیت دوران حکومت مسعود، همچنین روزگار بیهقی و اظهار نظر ادیبان درباره شخصیت او و تاریخ ارزنده‌اش، پرداخته شده است.

در مورد مندرجات این کتاب با همه مجاهدت‌ها، احتمال غلط و اشتباه نیز می‌رود. از همه استادان بزرگوار و فاضل و محققان و دانشجویان ارجمند درخواست دارد که نظرات بزرگوارانه خود

را در جرح و تعدیل و اضافه و نقصان و تصحیح غلط‌ها و اشتباهات احتمالی اظهار و ابراز فرمایند تا نسبت به رفع نارسایی‌ها در چاپ بعدی اقدام شایسته معمول گردد.

مطالعه این تاریخ به شرح، نه تنها برای دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی و رشته‌های علوم انسانی دانشگاه‌ها و حوزه‌های درسی و علمی، واجب و ضرور است، بلکه آینه عبرتی است برای نسل‌های حال و آینده این سرزمین کهن‌سال و فرهنگ‌پرور. هر چند که به قول نویسنده توانای تاریخ بیهقی: «طمع دارم به فضل ایشان که مرا از مُبرمان نشمرند که هیچ چیز نیست که به خواندن نیرزد که آخر هیچ حکایت از نکته‌ای که به کار آید، خالی نباشد.»

از استاد دانشمند و استاد پرور زبان و ادب فارسی، شادروان دکتر سید ضیاءالدین سجادی که سالیان پیش نظر عنایت‌آمیز خود را طی یادداشتی بر نسخه‌ای از این کتاب نوشته بودند سپاسگزاری می‌نماید. «روانش شاد باد»

سید احمد حسینی کازرونی

تهران - تابستان ۱۳۸۴